

ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงอายุในวรรณกรรมเยาวชนของ
“ชมัยกร แสงกระจ่าง”

THE SOCIAL REFLECTIONS OF THE ELDERLY IN THE YOUTH
LITERATURE OF "CHAMAIPORN SANGKRACHANG"

จิราภา แก้วประทุม^{1*} พัทธนันท์ พาบ่อ ^{2*} ปพิชญา พรหมกันธา³

Jirapha keawprathum, Phatthanant Phapor, Paphitchaya Phromkantha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงอายุที่พบในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ชมัยกร แสงกระจ่าง” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็นพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

ภาพสะท้อนที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แว่นโต และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนด้านสังคม พบ ด้านการใช้ชีวิตหลังการเกษียณอายุงาน ด้านชีวิตและครอบครัว ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร ด้านการมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทักษะการมองโลกที่แตกต่างกัน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม 2) ภาพสะท้อนด้านการศึกษา พบ การให้ความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ อุดมการณ์ความเป็นครู วิธีการถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้นอกสถานที่ 3) ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบ ด้านการให้ความสำคัญและการอนุรักษ์วัฒนธรรม และด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน 4) ภาพสะท้อนด้านค่านิยม พบ ค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก และ 5) ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ พบ ด้านสุขภาพ ด้านความขัดแย้งภายในจิตใจ ด้านความสุขของการเป็นผู้ให้ และด้านความคาดหวังที่มีต่อคนรุ่นหลัง

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนทางสังคม ผู้สูงอายุ วรรณกรรมเยาวชน ชมัยกร แสงกระจ่าง

¹ตำแหน่ง นักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e-mail: thaieducpru@gmail.com
Students of Thai Language Department, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University

^{2,3}ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ e-mail: thaieducpru@gmail.com
Lecturer of Thai Language Department, Faculty of Education, Chaiyaphum Rajabhat University

*ผู้ประสานงานหลัก: จิราภา แก้วประทุม, ปพิชญา พรหมกันธา

Corresponding author: Author: Jirapha keawprathum*, Phatthanant Phapor*

ABSTRACT

This research aims to study the social reflections of the elderly in the youth literature of "Chamaiporn Sangkrachang". It was found that:

Reflections that appear in youth literature Grandfather's big glasses and stories. There are 5 aspects: 1) Social reflection, 6 areas: post-retirement life, work, life and family, language use in communication, consciousness of social responsibility, vision of the world, social change, 2) reflection on education, 2. Reflections on education, found to give importance of education and learning, ideology, teacherhood How to transfer knowledge and learning off-site, 3. Cultural Reflections Found the importance and preservation of culture and wisdom of the villagers, 4. Reflections on values, found material values, Western cultural values and 5. Other reflections are found in health, internal conflicts of mind, the happiness of being a giver, and the expectations for future generations.

According to the results of the research, youth literature on grandfather's big glasses and subject matter. The author reflected on the social lifestyle of today's elderly who reflected their thoughts. The behavior, the social response conveyed by the author's experience, is a fascinating story. Keep readers entertained and knowledgeable. It also manifests the value of the elderly in youth literature, which can lead to the development of ideas and wisdom in peaceful coexistence.

Keywords: 1. the social reflections 2. the elderly 3. the youth literature
4. Chamaiporn Sangkrachang

บทนำ

ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ราว 10-20 ปี ข้างหน้านี้ เมื่อถึงเวลานั้นประชากรผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจของมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2558) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมสูงอายุ” มาเป็นเวลา 10 ปี นับตั้งแต่ปี 2548 และกำลังเข้าสู่ “สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์” ซึ่งการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทยในปัจจุบันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนผ่านทางประชากร (demographic transtion) จากข้อมูลการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีสัดส่วนของประชากรที่อายุ 60 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ และข้อมูลจากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการคาดประมาณไปในอนาคต 20-30 ปีข้างหน้า โดยใช้ข้อมูลจากสำมะโนประชากร และเคหะฯ ปี พ.ศ. 2553 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นข้อมูลฐานในการคาดประมาณ และใช้สมมติฐานว่าภาวะเจริญพันธุ์จะลดลงตลอดช่วง 30 ปี และคาดว่า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (aged society) คือ จะมีสัดส่วนประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือมีสัดส่วนประชากรที่อายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมดของประเทศในปี พ.ศ. 2564 และในอีก 10 ปีถัดไป คือ ในปี พ.ศ. 2579 ประเทศไทยก็จะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสุดยอด (super aged society) คือ จะมีสัดส่วนประชากรที่อายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ซึ่งการที่ประเทศไทยมีจำนวน และสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นจะส่งผลให้ลักษณะการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจจะระหว่างประชากรวัยต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีประชากรวัยเด็กพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานมากกว่าวัยสูงอายุ แต่ในอนาคตอันใกล้จะมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงประชากรวัยแรงงานมากกว่าเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทยปี พ.ศ. 2557 อัตราส่วนพึ่งพิงของประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นจากเดิมที่เคยมีอัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อผู้ที่อยู่ในวัยทำงานอยู่ที่ร้อยละ 10.7 ในปี พ.ศ. 2537 จากนั้นก็เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 18 ในปี พ.ศ. 2554 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.3 ในปี พ.ศ. 2557 ซึ่งหมายความว่าประชากรวัยทำงาน 100 คน ต้องรับภาระเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 22 คน หรือวัยแรงงาน 4 คน ต่อผู้สูงอายุ 1 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) และจากผลการสำรวจของสำนักบริหารการทะเบียน, (2558) พบว่า ข้อมูลล่าสุดในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีประชากรที่มี

ชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรทั้งที่เป็นประชากรสัญชาติไทยและไม่ใช่สัญชาติไทยทั้งหมดจำนวน 65,729,98 ล้านคน โดยเป็นประชากรสัญชาติไทย จำนวน 64,930,085 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่ของประชากรไทยเป็นประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ มีจำนวน 33,064,10 ล้านคน และเป็นประชากรเพศชายจำนวน 31,865,175 ล้านคน

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ เซาเนอร์เบิร์ก (Sauerberg) et al (1983 อ้างใน เกศินี จุฑาวิจิตร และคณะ, 2557, น.53) การจะเข้าถึง “โลก” ของผู้สูงอายุทั้งด้านความคิด ความเป็นอยู่ อารมณ์ ความรู้สึกอาจจำเป็นต้องศึกษา “ทางอ้อม” โดยมองผ่าน “วรรณกรรม” ซึ่งทำหน้าที่ “บอกเล่า” เรื่องราววิถีชีวิตและความรู้สึกนึกคิดของคนธรรมดา ๆ ในฐานะที่เป็น “ตัวละคร” หรือ “เรื่องเล่าความเรียงที่มีจินตนาการของผู้เขียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ” เนื่องจากวรรณกรรมเป็นงานเขียนที่นักเขียนได้สร้างสรรค์ขึ้น และงานเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคมนักเขียนบางคน บางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์

ดังนั้น วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันอย่างเหนียวแน่น ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547, น.5-6) กล่าวไว้ว่า เนื่องจากวรรณกรรมเป็นงานเขียนที่นักเขียนได้สร้างสรรค์ขึ้น และงานเขียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้น วรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคมนักเขียนบางคน บางคนมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก เขาจะสะท้อนความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ นอกจากนี้ จากแนวคิดของ อิงอร สุพันธุ์วนิช (2547, คำนำ) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เราทราบว่าเกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้ และวรรณกรรมอาจส่งผลต่อสังคมได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ตุลาคมกฤต มโนรัตน์ (2547, น.1) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมนับเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น เพราะวรรณกรรมมักเป็นการสะท้อนชีวิต

มนุษย์และสังคม ผู้ประพันธ์วรรณกรรมมักเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นผลงานวรรณกรรมย่อมจะได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคมที่แวดล้อมที่ดำรงอยู่อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ เช่น สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้คนในสังคมนั้น วรรณกรรมบางประเภทมีลักษณะเป็นการสร้างจินตนาการขึ้นมา เช่น เรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ อำนาจลึกลับต่าง ๆ อย่างไรก็ตามวรรณกรรมนั้นก็ได้สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการสะท้อนภาพของสังคมบางส่วนได้เลย เช่น สภาพภูมิประเทศ การทำกิน ค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดของประชาชน นอกจากนี้วรรณกรรมจะเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมแล้ว วรรณกรรมยังมีอิทธิพลต่อสังคมอีกด้วย ดังที่ ชรินทร์ อินทสุวรรณ (2554, อ้างใน พัทธนันท์ พาป้อ และคณะ, 2562 น.91) กล่าวไว้ว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือนักเขียนในฐานะที่เป็นแหล่งรวมชีวิต วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งนักเขียนย่อมจะนำไปเป็นวัตถุดิบในการเขียนเสมอ และงานเขียนจะมีลักษณะเนื้อหา รูปแบบอย่างไรขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมว่าขณะนั้นสภาพสังคมเป็นอย่างไร โดยนัยดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง หากเราต้องการที่จะรู้ว่าคุณส่วนหนึ่งในสังคม วรรณกรรมที่เกิดขึ้นในสมัยหนึ่ง ๆ ย่อมบรรจุภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในสมัยนั้นลงไว้ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ทั้งนี้เพราะผู้ผลิตวรรณกรรมหรือกวีต่างก็เป็นผลิตผลของสังคมปัทสนาของสังคมในยุคหนึ่ง ๆ ย่อมมีส่วนกำหนดความนึกคิดของกวี กวีจะสะท้อนภาพสังคมออกมาได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากน้อยเพียงไรย่อมขึ้นอยู่กับสังคมที่กวีสังกัดอยู่ กวีราชสำนักย่อมสะท้อนภาพสังคมราชสำนักได้ชัดเจนกว่ากวีกลุ่มอื่น เช่นเดียวกับกวีชาวบ้านหรือผู้ร้องเพลงพื้นบ้านก็ย่อมสะท้อนภาพสังคมชาวบ้านได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด

ดังนั้นจึงถือได้ว่างานเขียนนั้นเป็นกระจกเงาสะท้อนสภาพสังคมไทยได้เป็นอย่างดี ดังที่จอมขวัญ สุทธินนท์ (2561, น.399) ได้กล่าวแสดงความเห็นไว้ว่า แม้นวนิยายจะเป็นงานเขียนที่เกิดจากจินตนาการ แต่ผู้แต่งก็ได้นำเรื่องราวข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบสร้างนวนิยายเรื่องนั้น ๆ เพราะผู้แต่งเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม นวนิยายจึงต้องอาศัยเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและนำประสบการณ์ของผู้แต่งที่ได้พบเจอมาสร้างเป็นเรื่องราว นั้น ๆ ดังนั้นแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายจึงสะท้อนความจริงของสังคมออกมาให้เห็นภาพชีวิตของมนุษย์ สังคมที่ต้องเผชิญเหตุการณ์ทั่วไป และค่านิยมของสมาชิกในสังคม ผ่านสายตาของนักเขียนที่จะบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคม ประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมประเภทนวนิยาย

จากการศึกษาผลงานของขมัยกร แสงกระจ่าง จากวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แวนตาโต (2544) และเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก (2554) ซึ่งเป็นวรรณกรรมเยาวชน ประเภทนวนิยายที่ได้รับรางวัลดีเด่นคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2544 และได้รับรางวัลชมเชยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ประจำปี 2554 ตามลำดับ นวนิยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว มีเนื้อหาที่ให้ความบันเทิง สนุกสนาน สอดแทรกสาระความรู้ ประวัติศาสตร์ บริบททางสังคม และภาพสะท้อนทางสังคม ข้อคิดในมุมมองของคนรุ่นเก่าที่ต้องการสื่อหรือถ่ายทอดเรื่องราว ความคิดและความรู้รวมทั้งการสร้างจินตนาการให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปลูกจิตสำนึกคนรุ่นใหม่ให้เกิดการตระหนัก และเห็นคุณค่าของกันและกัน เพื่อยอมรับในความคิด ความเชื่อ และสังคมที่แตกต่างเสมือนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ขมัยกร แสงกระจ่าง เป็นนักเขียนคนหนึ่งที่ได้รับรางวัลจากการประกวดหนังสือโดยคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ ซึ่งจัดขึ้นในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ วรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง เป็นที่น่าสนใจเพราะงานเขียนของขมัยกร แสงกระจ่างให้สาระและความรื่นรมย์ รวมทั้งสะท้อนปัญหาสังคมอย่างแจ่มชัด ดังคำประกาศเกียรติคุณ นางขมัยกร บางคมบาง (ขมัยกร แสงกระจ่าง นามแฝง) ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ พ.ศ. 2557 ความว่า ผลงานวรรณกรรมของขมัยกร มีหลายประเภททั้งบันเทิงคดีและสารคดี ได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย กวีนิพนธ์ วรรณกรรมเยาวชนและบทวิจารณ์ ผลงานที่สร้างสรรค์ในช่วงเวลา 4 ทศวรรษ มีกว่า 80 เรื่อง ในจำนวนนี้มีเรื่องที่ได้รับรางวัลระดับชาติ 22 เรื่อง หลายเรื่องได้รับการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ วรรณกรรมเยาวชนหลายเรื่องได้รับประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นวนิยายบางเรื่องได้รับการคัดเลือกจากมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายแห่งให้เป็นหนังสืออ่านนอกเวลา (อุภาวัฒน์ นามศิริบุญ, 2562, น. 57-58)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจวรรณกรรมเยาวชนของขมัยกร แสงกระจ่าง เรื่อง คุณปู่แวนตาโต และเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก ผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัยในครั้งนี้โดยสนใจศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของคนสูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ ขมัยกร แสงกระจ่าง ที่ได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้สูงวัยในสังคมปัจจุบันที่สะท้อนความคิด พฤติกรรม การตอบสนองทางสังคมที่ออกมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะทำให้มองเห็นภาพสะท้อนทางสังคมของคนสูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ทำให้ประจักษ์ถึงคุณค่าของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน อันจะเป็นประโยชน์และแนวทาง

สำหรับการศึกษาวรรณกรรมในด้านอื่น ๆ นำไปสู่การพัฒนาความคิดและสติปัญญาของคนอันเป็น
กลไกสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

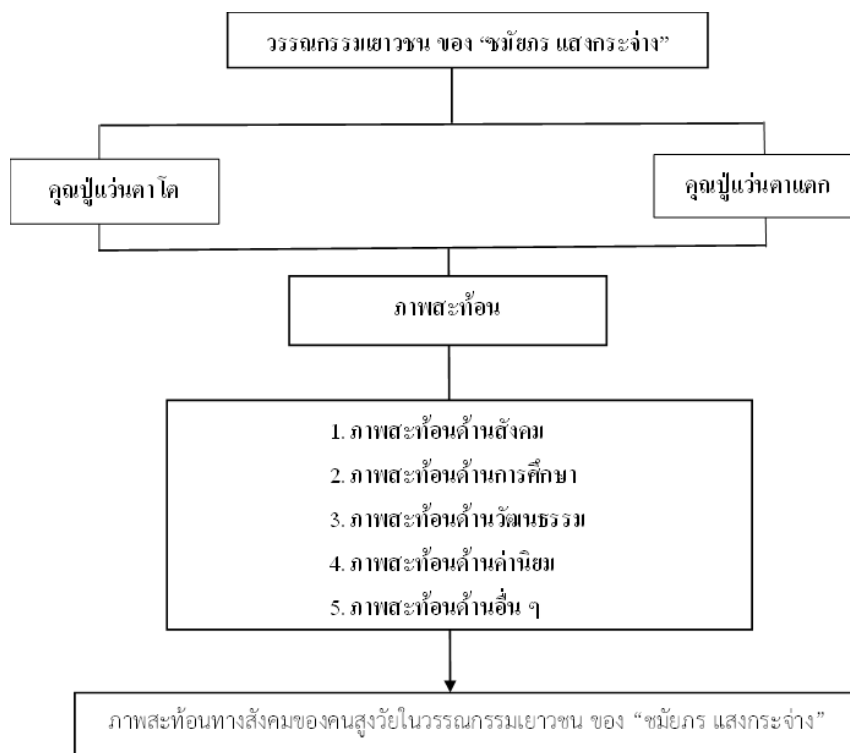
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของคนสูงวัยที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน ของ ชมัยกร
แสงกระจ่าง

สมมุติฐานของการวิจัย

ภาพสะท้อนทางสังคมของคนสูงวัยที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ชมัยกร แสง-
กระจ่าง” มีความน่าสนใจ และมีเนื้อเรื่องที่มีความโดดเด่นสะท้อนภาพสังคมของผู้สูงวัยด้านแนวคิด
การใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบันที่นำเรื่องใกล้ตัวมาร้อยเรียงและถ่ายทอดผ่านตัวอักษรอย่างมีชั้นเชิงทาง
วรรณศิลป์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของคนสูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ขมัยกร แสงกระจ่าง” เรื่อง คุณปู่แว่นตาโต ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 สำนักพิมพ์คมบาง และ เรื่องคุณปู่แว่นตาแตก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2554 สำนักพิมพ์คมบาง

ขอบเขตด้านเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาพสะท้อนจากการศึกษางานของ พัทธนันท์ พาป้อ และคณะ (2562, น.96-97) สุพิศ เอื้องแซะ (2560, น.52-86) มณฑา วิริยางกูร และสิริวรรณ นันทจันทุล (2563, น.75-85) และ ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ (2554, น.36-94) สรุปผลการสังเคราะห์ ภาพสะท้อนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ได้ดังนี้

ภาพสะท้อนทางสังคม

ภาพสะท้อนทางการศึกษา

ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม

ภาพสะท้อนทางค่านิยม

ภาพสะท้อนอื่น ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ขมัยกร แสงกระจ่าง” มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาประวัติ และผลงานวรรณกรรมเยาวชน ประเภทนวนิยายของ ขมัยกร แสง-กระจ่าง จำนวน 2 เล่ม ได้แก่ เรื่อง คุณปู่แว่นตาโต ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 สำนักพิมพ์คมบาง และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2554 สำนักพิมพ์คมบาง

2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัย

3. กำหนดหลักเกณฑ์ในการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัย ดังนี้

3.1 สังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาพสะท้อนจากงานของ พัทธนันท์ พาป้อ และคณะ (2562, น.96-97) สุพิศ เอื้องแซะ (2560, น.52-86) มณฑา วิริยางกูรและสิริวรรณ นันท-จันทุล (2563, น.75-85) และ ชรินทร์ อินทสุวรรณ์ (2554, น.36-94) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ วิจัย

4. ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. วิเคราะห์เนื้อหาวรรณกรรมเรื่อง คุณปู่แว่นตาโต และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก ด้านภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัย

6. สรุปอภิปรายผลและพรรณนาความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ชมัยกร แสงกระจ่าง” ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ชมัยกร แสงกระจ่าง”
2. นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์
3. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชน ของ “ชมัยกร แสงกระจ่าง” จำนวน 2 เรื่อง ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาพสะท้อนทางสังคม ในเรื่อง คุณปู่แวนตาโต และ เรื่อง คุณปู่แวนตาแตก ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านภาพสะท้อนทางสังคมการใช้ชีวิตของผู้สูงวัยหลังการเกษียณอายุงาน ชีวิต หลังการเกษียณอายุของผู้สูงวัยเป็นการสะท้อนถึงความคิด ความรู้สึกของผู้สูงวัยในช่วงหลัง เกษียณอายุราชการว่าจะมีการวางแผนหรือเป้าหมายในการดำรงชีวิตหลังการเกษียณอย่างไร ซึ่งผู้ สูงวัยแต่ละคนจะมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยและสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละบุคคล ผลจากการวิเคราะห์พบว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แวนตาโต และเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านชีวิตหลังการเกษียณ ตัวอย่างดังนี้

คุณปู่แวนตาโตตื่นแต่เช้าเหมือนทุกวัน เขาไม่รู้แล้วว่าวันไหนเป็นวันเสาร์ วันไหนเป็นวันอาทิตย์ วันทุกวันแห่งการ เกษียณอายุเป็นวันเดียวกันทั้งหมด เขาหยิบหนังสือพิมพ์รายวันฉบับภาษาอังกฤษติดมือออกมาด้วย ถ้วยกาแฟหนึ่ง หนังสือพิมพ์ หนึ่ง เขาใช้เวลา นั่ง อยู่ที่โต๊ะสนามนี้ได้นานหลายชั่วโมง

(คุณปู่แวนตาโต ตอนที่ 1 คุณปู่อยู่ต้นซอย, 2544, น.9)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนได้สะท้อนถึงการมีชีวิตของผู้สูงวัยภายหลังจากการเกษียณ อายุงาน ดังตัวละครคุณปู่เจริญจิตต์ที่เมื่อก่อนเป็นศาสตราจารย์สอนในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เมื่อ ถึงคราวเกษียณอายุราชการ คุณปู่เจริญจิตต์ไม่ได้ทำงานประจำเหมือนแต่ก่อน จึงทำให้ในแต่ละวัน ของคุณปู่ นั้น รู้สึกว่าเป็นวันเดียวกันทั้งหมด นั่นคือไม่มีวันพรุ่งนี้ให้รอคอย

เช้าวันที่น่าเบื่อหน่ายของเดือนที่แปดแห่งการเกษียณอายุ ผ่านมาถึงเหมือนทุกวัน และเขาก็ไม่ก่นึก
เลยว่า วันแห่งการเปลี่ยนแปลงอีกวันในชีวิตจะมาถึงอีกครั้งหนึ่ง อย่างง่าย ๆ และชวนให้มหัศจรรย์ใจ
(คุณปู่แว่นตาโต ตอนที่ 1 คุณปู่อยู่ต้นซอย, 2544, น.14)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนได้สะท้อนถึงชีวิตภายหลังจากการเกษียณอายุ เมื่อผู้สูงวัย
เกษียณอายุแล้ว ไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าในการดำรงชีวิต จึงทำให้เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย
ในการดำรงชีวิตในแต่ละวัน

คุณปู่เบื่อชีวิตของการเป็นศาสตราจารย์อยู่กับบ้าน จึงรับงานเป็นกรณีพิเศษ เป็นครูทดลองสอนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง และ
ให้เหตุผลกับคุณย่ากันว่า “ฉันจะได้ออกจากบ้านทุกวัน...เธอจะได้ไม่เบื่อหน่ายฉัน” คุณย่าจึงซึ่งเกษียณอายุมาแล้วเช่นกัน ก็เห็นด้วย
(คุณปู่แว่นตาแตก ตอนที่ 1 แสงไร่เคียงสา, 2554, น.9)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนได้สะท้อนถึงการกลับมาทำงานอีกครั้งของคุณปู่เจริญจิตต์ที่มี
มุมมองความรู้สึกต่อการดำรงชีวิตหลังการเกษียณอายุงาน ในบางมุมมองผู้สูงวัยบางกลุ่มอาจมีวิถี
ชีวิตที่ไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนัก ดังเช่นคุณปู่เจริญจิตต์ที่ยังหวนคืนกลับไปทำงานเหมือนเดิมแต่
ใช้ระยะเวลาทำงานลดน้อยลง เนื่องจากคุณปู่เจริญจิตต์เป็นผู้ที่คุ้นเคยกับการทำงานมาตลอด จึงไม่
สามารถปล่อยเวลาให้ว่างเปล่าได้ และการทำงานช่วยให้คุณปู่เจริญจิตต์รู้สึกว่าคุณปู่เองมีความรู้
ความสามารถ เพื่อช่วยสังคมเท่าที่ตนเองจะทำได้

ด้านภาพสะท้อนทางสังคมด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทาง
สังคม คือ การที่ระบบสังคม กระบวนการแบบอย่างหรือรูปแบบทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก ดังนี้

“นิจจาเอ๋ย...ศิลปะของเราตอนนี้ต้องเสกผ่านสื่อเสียแล้ว ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ประดังกันเข้ามา ได้เห็นแต่คนเล่นลำดัด
ผ่านโทรทัศน์ ไม่ได้เห็นสีหน้าจริง ๆ ไม่ได้เป็นเรื่องของมนุษย์กับมนุษย์ แต่เป็นเรื่องของมนุษย์กับเครื่องจักร กับเครื่องไฟฟ้า ความงาม
ทางศิลปะก็เปลี่ยนไป คนรุ่นใหม่จำนวนมหาศาลไม่เห็นความสำคัญของการได้สัมผัสของจริง”
(คุณปู่แว่นตาโต ตอนที่ 39 โยสมองคุณปู่, 2544, น.183)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม กล่าวคือ เป็น
ความเสียหายยุคสมัยเดิมที่หายไป ซึ่งสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเมื่อเทียบกับในอดีต
ในยุคสมัยนี้เมื่อมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามาทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน สามารถ
สื่อสาร และเข้าถึงกันได้ง่าย จึงทำให้คนรุ่นใหม่คุ้นชินกับการใช้ชีวิตที่สะดวกสบาย และไม่เคยมอง
เห็นได้สัมผัสด้วยประสบการณ์จริง

2. ภาพสะท้อนทางการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือทำให้เกิดความงอกงามทุกทางในตัว
บุคคล การให้การศึกษาแก่เด็กเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกคน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็น

บุคคลที่สมบูรณ์ดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในภายหน้าจุดหมายปลายทางของการศึกษาคือการเป็นพลเมือง
ที่ดีมีสัมมาอาชีพ ตัวอย่างดังนี้

วิชา ‘ชีวิตวิทยา’ เป็นวิชาใหม่ที่คณปูเสนอให้ทดลอง คุณปูอภิปรายในงานสัมมนาการศึกษาหนึ่งว่า “ตามปกติวิชานี้เขา
ไม่ต้องสอนกันหรอกเขาต้อง ‘ใช้’ แต่สมัยนี้ คนมันไม่ใช้ชีวิตกัน เอาแต่ ‘ถลุง’ ผมก็เลยคิดว่าต้องบรรจุวิชานี้เข้าตั้งแต่โรงเรียน
ประถม...” สายจันทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมมานุษยวิทยาฟ้าใส เป็นคนชอบของแปลกใหม่อยู่แล้ว เธอจึงขอร้องให้คุณปูมา
สอนเป็นกรณีพิเศษ

(คุณปูแวนตาแตก ตอนที่ 2 วิชาที่คุณปูสอน. 2554, น.14)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนสะท้อนถึงอุดมการณ์ความเป็นครูของคุณปู
เจริญจิตต์ กล่าวคือ หลังจากคุณปูเจริญจิตต์เกษียณอายุราชการแล้ว ทำให้คุณปูมีเป้าหมายต้องการ
สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม จึงตั้งใจที่จะเป็นครูทดลองสอนเด็กเป็นกรณีพิเศษ ถึงแม้ว่าอาชีพครู
ทดลองสอนจะได้ค่าตอบแทนน้อย แต่คุณปูก็ไม่ได้ยึดติดในจุดนี้ เพราะคุณปูมีเป้าหมายสูงสุดคือการ
ได้สร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

3. ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมถือเป็นมรดกทางสังคม เพราะเป็นสิ่งที่มนุษย์ขึ้น
จากการเรียนรู้สั่งสมประสบการณ์และมีการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมา ทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นเครื่องมือ
ชี้วัดความเจริญของสังคม และเป็นสิ่งที่กำหนดชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมด้วย ทั้งนี้เพราะ
มนุษย์ในแต่ละยุคสมัยจะรู้จักปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมของตนให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์
อยู่ตลอดเวลาด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้มนุษย์แตกต่างกันไปจากสัตว์ประเภทอื่น นอกจากนี้วัฒนธรรม
ยังเป็นที่สร้างแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อสร้างสันติสุขให้
เกิดขึ้นในสมัย ทำให้วัฒนธรรมกลายเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตัวอย่าง
ดังนี้

ด้านภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน
คือ ความรู้ของชาวบ้านซึ่งได้มาจากประสบการณ์ และความเฉลียวฉลาดของชาวบ้าน รวมทั้งความรู้
ที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ระหว่างการสืบทอดมีการปรับ
ประยุกต์และเปลี่ยนแปลง จนเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมและ
สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้านมีความแตกต่างกันไปตามภูมิภาคในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์
ภาพสะท้อนทางภูมิปัญญาชาวบ้านที่เห็นได้ชัดเจน ตัวอย่าง

เพราะคำถามของนายวน ทำให้คุณปูยังไม่ได้ซึมแกง แต่ต้องตอบคำถามให้ละเอียดเสียก่อน คุณปูอธิบายชาวบ้านเอาลั่นจี
ที่เป็นผลไม้ไปทำแกงซึ่งเป็นของควา ถือว่าเป็นการแสดงภูมิปัญญา หรือแสดงความรู้อย่างลึกซึ้งของชาวบ้าน เพราะต้องผ่านการพิสูจน์
ว่า ลั่นจีซึ่งเป็นผลไม้ที่มีความหวานสูงมาก จะแกงกับอะไรจึงจะเข้ากัน และไม่ทำให้รสชาติกระดากหรือกินไม่ได้

(คุณปูแวนตาแตก บทที่ 10 คุณปูหน้าบึ้ง, 2554, น.53)

จากบทความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวบ้านก่อนที่จะกลายเป็นอาหารที่เลิศรสจะต้องมีการทดลองการใช้ความคิดมาผสมผสานรังสรรค์จนได้เมนูอาหารต่าง ๆ มีรสชาติที่ลงตัวที่เกิดจากสติปัญญาของคนแต่ละท้องถิ่นในประเทศไทย มีความรู้เรื่องธรรมชาติพืชพรรณ และรสในการทำอาหาร

4. ภาพสะท้อนทางค่านิยม หมายถึง สิ่งที่สำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรจะทำปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม มีทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมสามารถประเมินค่าพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับจนเป็นเอกลักษณ์ที่บอกลักษณะของคนในชาติ ผลจากการวิเคราะห์พบว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แวนตาโต และเรื่อง คุณปู่แวนตาแตก กล่าวถึงภาพสะท้อนด้านชีวิตหลังการเกษียณ ตัวอย่างดังนี้

“ฉันจะไปเรียนคอมพิวเตอร์” คุณปู่พูดออกมาดัง ๆ นายน้อง “หา ดั่งนั้นเลยหรือครับ” แล้วก็หัวเราะอย่างนอบน้อม ยิ่งกว่าเดิม รวากับว่าคุณปู่ได้เรียนวิชาคอมพิวเตอร์จบ ณ วันที่ที่พูดออกมาคุณปู่เดินจากนายน้องมาแล้ว บอกกับตัวเองว่า “ต้องคุยกับเด็ก ๆ มาก ขึ้นคุยกับนายน้องมาก ๆ ก็ยิ่งไปกันใหญ่”

(คุณปู่แวนตาแตก ตอนที่ 3 โลกเสมือนของคุณปู่, 2554, น.20-21)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงเทคโนโลยีที่มีความสำคัญในยุคปัจจุบัน ทั้งด้านการสื่อสารที่สะดวกสบายการค้นคว้าข้อมูลที่รวดเร็ว เห็นได้จากที่คุณปู่ไม่ต้องการแปลกแยกจากสังคมสมัยใหม่ที่ต่อต้านอคติคนโบราณ คุณปู่จึงต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวันให้เท่าทันเทคโนโลยีมากขึ้น

“เออ...อะไรดีล่ะ” เด็กชายขึ้นต้นด้วยประโยคถนัด ก่อนต่ออย่างคล่องแคล่วขึ้น “ทำไมไม่มีชื่อทั้งคนเขียนทั้งคนถูกเขียนล่ะครับ” คุณปู่บอกยิ้ม ๆ ว่า “สมัยนี้อะไร ๆ ต้องมีชื่อ ต้องมีลิขสิทธิ์ใช้ใหม่แต่คนสมัยก่อนบางทีเขาก็สร้างงานศิลปะขึ้นมาโดยไม่สนใจว่าเขาจะต้องเป็นเจ้าของ เดี่ยวแบบนี้จะขึ้นไปห้องจิตรกรรมไทยประเพณี แล้วจะรู้ว่าคนวาดเขาไม่เคยบอกชื่อเลย เพราะเขาวาดด้วยศรัทธา...เมื่อปู่ก็บอกไปแล้ว เข้าใจไหม” คุณปู่ตอบด้วยแบบครุ่นด้วยความเคยชิน โดยลืมไปว่าวันนี้ตั้งใจมาเป็นลูกศิษย์เด็กชายแบบสวนตอบทันทีว่า “เออ...อะไรดีล่ะ” คุณปู่ก็เลยหัวเราะก๊าก

(คุณปู่แวนตาแตก ตอนที่ 32 ใจต่อใจ, 2554, น. 155-156)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนแสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนของคนในยุคอดีตกับยุคปัจจุบันที่ต่างกัน ในอดีตการสร้างงานศิลปะต่าง ๆ จะเป็นการทำด้วยใจและความศรัทธาต่องานและไม่ว่าจนถึงชื่อเสียงจึงไม่มีการเซ็นลายลักษณ์อักษรเพื่อแสดงความเป็นเจ้าของ แต่ในยุคปัจจุบันนี้ จะต้องการลงลายชื่อตัวเองหรือตัวผู้สร้างเอาไว้ เพื่อการลอกเลียนแบบโดยนำไปค้าขายโดยเจ้าของต้นฉบับไม่มีส่วนทราบจึงต้องลงชื่อเอาไว้เพื่อยืนยันตัวตนว่า ใครคือผู้สร้างงานชิ้นนี้ ถ้าหากมีการลอกหรือเลียนแบบจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น

5. ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ เป็นภาพสะท้อนที่สื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ เช่น ภาพสะท้อนด้านสุขภาพ ภาพสะท้อนด้านทัศนคติภายในจิตใจ ภาพสะท้อนด้านความสุขของการเป็นผู้ให้ และภาพสะท้อนความคาดหวังที่มีต่อคนรุ่นหลัง ผู้วิจัยวิเคราะห์ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง คุณปู่แวนตาโต และเรื่องคุณปู่แวนตาแตก ตัวอย่างดังนี้

น้องหมวยถามเสียงดัง คุณปู่แกหัวเกรก ๆ จนเด็ก ๆ เห็นว่า ผมที่มีน้อยอยู่แล้วจะร่วงลงหมดเสียแน่แท้ คุณย่านิจหัวเราะ แล้วส่งเสียงตามมาว่า “อย่าขอตัวก่อนนะเด็ก ๆ คุณกับคุณปู่ไปก่อน”

(คุณปู่แวนตาโต ตอนที่ 3 ห่องหนังสือคุณปู่, 2544, น. 21)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงวัย ซึ่งเห็นได้จากผมของคุณปู่เจริญจิตต์มีสีขาวหรือเรียกว่า ผมหงอก เกิดจากรากผมไม่สร้างเม็ดสี อีกทั้งผมจะบางลงและหลุดร่วงง่าย

“...เด็ก ๆ ทุกคนพยักหน้า คุณปู่หัวเราะเห็นฟันซี่โต แล้วว่า “เอ้าเข้ามา” ว่าแล้วคุณปู่ก็เปิดประตูกว้างขวาง ให้เด็ก ๆ เข้าไปที่ละคน พอถึงเด็กชายคุณปู่ก็เอามือจับหัวอย่างเอ็นดู น้องหมวยซึ่งบังเอิญหันหลังมาเห็นพอดีก็ขมวดคิ้วนิดหนึ่ง เธอรู้สึกว่าคุณปู่ชอบประสิทธิ์ศักดิ์กว่าใครเสียแล้วคุณปู่พาเด็ก ๆ ไปที่เก้าอี้ ขวนไถ้นั่ง แต่ดูเหมือนว่าเก้าอี้ไม่พอ จึงนั่งกันสองคนต่อหนึ่งเก้าอี้ ยกเว้นน้ำแข็งกดได้นั่งคนเดียว คุณปู่มองดูเด็ก ๆ แล้วก็อดไม่ได้ที่จะยิ้ม...”

(คุณปู่แวนตาโต ตอนที่ 39 ใบสมองคุณปู่, 2544, น. 15-16)

จากข้อความข้างต้นผู้เขียนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ของผู้สูงวัย ที่มีทั้งโกรธ มีความ สุข มีความเมตตา อาการเหล่านี้จะเปลี่ยนไปตามลักษณะของเหตุการณ์ที่ตัวละครไปพบเจอ ดังเช่นปู่เจริญจิตต์ ซึ่งเป็นตัวละครอารมณ์ดี ยิ้มง่ายกับบุคคลทั่วไป มองโลกในแง่ดี และรักเด็ก การที่คุณปู่ได้เห็นความสดใส แข็งแรง ไร้เดียงสาของวัยเยาว์ทำให้ผู้สูงวัยเกิดความสุขที่ได้เห็นภาพความสดใสในอดีตอีกครั้ง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนของ “ชมัยภร แสงกระจ่าง” ผลการวิจัยพบด้านภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนของ “ชมัยภร แสงกระจ่าง” ดังนี้

1. ภาพสะท้อนด้านสังคม พบ ด้านการใช้ชีวิตหลังการเกษียณอายุงาน ด้านชีวิตและครอบครัว ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร ด้านการมีจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ทัศนคติการมองโลกที่ต่างต่างกัน และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. ภาพสะท้อนด้านการศึกษา พบ การให้ความสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้
อุดมการณ์ความเป็นครู วิธีการถ่ายทอดความรู้ และการเรียนรู้นอกสถานที่

3. ภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรม พบ ด้านการให้ความสำคัญและการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ
ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน

4. ภาพสะท้อนด้านค่านิยม พบ ค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก

5. ภาพสะท้อนด้านอื่น ๆ พบ ด้านสุขภาพ ด้านความขัดแย้งภายในจิตใจ ด้านความสุข
ของการเป็นผู้ให้ และด้านความคาดหวังที่มีต่อคนรุ่นหลัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนของ “ชมัยภร แสง
กระจ่าง” วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง คุณปู่แว่นตาโต และเรื่องคุณปู่แว่นตาแตก อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาพสะท้อนทางสังคม เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตหรือการดำรงชีวิตทางสังคมของผู้สูงวัย
ในปัจจุบัน ที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม และความตระหนักถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและสามารถรับรู้
ได้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นผ่านตัวละครผู้สูงวัยอย่างคุณปู่เจริญจิตต์และ
คุณย่านิจ ซึ่งพบภาพสะท้อนทางสังคม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านชีวิตหลังการเกษียณอายุ 2) ด้านชีวิต
และครอบครัว 3) ด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร 4) ด้านการมีจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบทาง
สังคม 5) ด้านทัศนคติการมองโลก และ 6) ด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผล
การศึกษาของอุภาวณิช นามหิรัญ (2562) ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชมัยภร
แสงกระจ่าง พบว่า ด้านความคิดและพฤติกรรม ผู้เขียนนำเสนอตัวละครที่มีวัยแตกต่างกัน
ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความคิด พฤติกรรม รวมไปถึงพัฒนาการทางอารมณ์และจิตใจ เนื่องจากวัย
ของตัวละครแตกต่างกัน ตัวละครผู้สูงอายุผู้ผ่านโลกและเข้าใจชีวิต ทำหน้าที่แนะนำสั่งสอนตัวละคร
เด็กหรือเยาวชน ให้มีทัศนคติความคิดและพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

2. ภาพสะท้อนทางการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาและเป็นเครื่องชี้นำสังคม ผู้ได้รับการศึกษาจึงเป็นบุคลากรที่มี
คุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังภาพสะท้อนการศึกษาของผู้สูงวัยที่ถ่ายทอด
ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับคนรุ่นใหม่ พบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสำคัญของ
การศึกษาและการเรียนรู้ 2) อุดมการณ์ความเป็นครู 3) การถ่ายทอดความรู้ และ 4) การเรียนรู้นอก
สถานที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิภาวรรณ เงินเมือง (2555) ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคม

จากนวนิยายรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปีพุทธศักราช 2552 ผลการศึกษา พบว่า ภาพสะท้อนด้านการศึกษา สะท้อนให้เห็นสภาพการศึกษาในชนบทของไทย ขณะนั้น เริ่มจากการเรียนรู้ที่มีได้อยู่ในระบบ และพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีระบบจัดการเรียน การสอนระดับอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพิศ เอื้อองศา (2560) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” พบว่า ด้าน การศึกษาพ่อแม่เห็นความสำคัญของการศึกษาส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนหนังสือ และจากผล การศึกษาของ LAN QIAO และพัชรินทร์ บุรณะกร (2562) ที่ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยใน วรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยที่นักเขียนได้ ถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า พบภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย ซึ่งมีด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ครูไทยกับ นักเรียนไทย และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไทย

3. ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างการดำรงชีวิตที่กลุ่มคนหรือสังคม กำหนดขึ้นและยึดถือ ร่วมกันอันประกอบด้วยวัตถุอุปกรณ์เครื่องใช้ไม้อ้อย ระเบียบ กฎเกณฑ์ แบบ แผน วิธีการ ความคิด และความเชื่อความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ และถือว่าเป็น วัฒนธรรมของมนุษย์อย่างหนึ่ง พบ 2 ด้าน ได้แก่ 1) ความสำคัญและการอนุรักษ์วัฒนธรรม และ 2) ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับเข็มมิกา สรรเสริญ (2553) ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ ภาพพจน์ในวรรณกรรมเยาวชนกรณีศึกษาวรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พบว่า ด้านภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชน ในส่วน ของภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมสะท้อนภาพวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ได้แก่ ภาพสะท้อน เรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทยวิธีการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท ค่านิยมในสังคมไทย ภูมิปัญญา พื้นบ้านของไทย และประเพณีท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวรรณ เงินเมือง (2555) ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมจากนวนิยายรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยม แห่งอาเซียน ประจำปีพุทธศักราช 2552 พบว่า ด้านวัฒนธรรม เสนอภาพว่าคนไทยมีวัฒนธรรม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความผูกพันระหว่างวัดกับชุมชน มีความเชื่อเรื่องภูติผีปิศาจ พระภูมิเจ้าที่ การทรง- เจ้า การทำนายฝัน แม่มะขี้ การขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดำเนิน การสวดมนต์ สิริมงคลในการตั้งชื่อ ผงธุลีดิน ความศักดิ์สิทธิ์ของพระภิกษุ การทำนายดวงชะตา การสะเดาะเคราะห์ รวมทั้งภูมิปัญญา ชาวบ้านที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และจากผลการศึกษาของ LAN QIAO และพัชรินทร์ บุรณะกร (2562) ที่ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชน

ของชัยกร หาญไฟฟ้า ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยที่นักเขียนได้ถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า พบว่า มีค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และค่านิยมเกี่ยวกับความแตกต่างกันของฐานะผู้หญิงผู้ชาย และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมไทย พบว่า ด้านมารยาทไทย และด้านศิลปะไทย ได้แก่ รามเกียรติ์ โขนและมวยไทย

4. ภาพสะท้อนทางค่านิยม เป็นสิ่งที่สำคัญขั้นมูลฐานที่ทำให้บุคคลตัดสินใจว่าควรจะทำปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างไร ค่านิยมเป็นความคิดเห็นพ้องต้องกันของคนในสังคม มีทั้งค่านิยมที่พึงประสงค์และค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์ ค่านิยมสามารถประเมินค่าพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับจนเป็นเอกลักษณ์ที่บอกลักษณะของคนในชาติ พบ ค่านิยมทางวัตถุ ค่านิยมการรับวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้ สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สื่อออนไลน์ ประโยชน์เยอะ ภัยร้ายแยะ, 2558) พบว่า ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมากลุ่มที่มีการขยายตัวสูงที่สุด คือ กลุ่มผู้สูงอายุ มีการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 95 ในการเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมออนไลน์ ทำให้เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลายเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ และมีความหลากหลายทั้งในแง่คุณลักษณะทางเพศ อายุ ตลอดจนวัตถุประสงค์การใช้งาน ทำให้ปัจจุบันภาพของ “สังคมออนไลน์” ก็ยังสะท้อนภาพของคนใน “สังคมไทย” มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ LAN QIAO และพัชรินทร์ บุรณะกร (2562) ที่ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า ผลการวิจัยพบว่า ภาพสะท้อนสังคมไทยที่นักเขียนได้ถ่ายทอดไว้ในวรรณกรรมเยาวชนของชัยกร หาญไฟฟ้า มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพสะท้อนด้านสภาพชีวิตความเป็นอยู่ 2) ภาพสะท้อนด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไทย ภาพสะท้อนด้านค่านิยม พบว่า มีค่านิยมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ค่านิยมความช่วยเหลือกับค่านิยม ความอดทน และค่านิยมเกี่ยวกับความแตกต่างกันของฐานะผู้หญิงผู้ชาย และภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมไทย พบว่า ด้านมารยาทไทยและด้านศิลปะไทย ได้แก่ รามเกียรติ์ โขน และมวยไทยและสอดคล้องกับงานวิจัยของ วริยา ตาสว่าง และทิพย์ภรณ์ รักษา (2560) ที่ได้ศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยจากภาพนิทรรศการ “พรรภก” โดย ชุต ภูศิริ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในภาพถ่ายของ ชุตภูศิริ โดยศึกษาจากภาพถ่ายนิทรรศการชุด “พรรภก” จากทั้งหมดจำนวน 15 ภาพ โดยใช้แนวคิดภาพสะท้อนสังคมไทย เพื่อศึกษาการสื่อสารความหมายด้วยภาพ ผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมไทยที่ปรากฏแบ่งได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมไทยด้านวัฒนธรรม ภาพสะท้อนสังคมไทยด้านเพศ ภาพสะท้อนสังคมไทยด้านการศึกษา และภาพสะท้อนสังคมไทยด้านเศรษฐกิจ ส่วนภาพสะท้อนด้านค่านิยมสังคมไทยที่ปรากฏในภาพถ่ายสามารถแบ่งได้

7 แบบ ได้แก่ ค่านิยมความหรูหรา ค่านิยมความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ค่านิยมขาดระเบียบวินัย ค่านิยมความมั่งคั่ง ค่านิยมปัจเจกบุคคล ค่านิยมตัวใครตัวมัน ค่านิยมระบบอาวุโส

5. ภาพสะท้อนอื่น ๆ เป็นภาพสะท้อนที่สื่อให้คนในสังคมได้รับรู้ในด้าน ๆ เช่น ภาพสะท้อนด้านสุขภาพ ภาพสะท้อนด้านทัศนคติภายในจิตใจ ภาพสะท้อนด้านความสุขของการเป็นผู้ให้ และภาพสะท้อนความคาดหวังที่มีต่อคนรุ่นหลัง พบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) สุขภาพ 2) ทัศนคติภายในจิตใจ 3) ความสุขของการเป็นผู้ให้ และ 4) ความคาดหวังที่มีต่อคนรุ่นหลัง สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุพิศ เอื้องแซะ (2560) ศึกษาภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม” ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเรื่องสั้นในคอลัมน์ถวิลหาอดีตและเรื่องจริงจากผู้เล่า ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2558 จำนวน 139 เรื่อง โดยนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ปรากฏผลการวิจัย ผลการศึกษา พบว่า มีภาพสะท้อนทางสังคมด้านอื่น ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมเมืองและสังคมชนบทที่มีความแตกต่าง ทัศนคติภายในจิตใจ สุขภาพ ที่สะท้อนให้เห็นภาพหรือมุมมองในด้านนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีดังภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนของ “ชมัยกร แสงกระจ่าง” ที่ผู้เขียนสื่อให้เห็นมุมมอง ความคิด รวมทั้งถึงชีวิตของผู้สูงอายุ นอกจากนี้จากผลการศึกษาของเขมมิกา สรรเสริญ (2553) ที่ศึกษาภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทยผ่านทางวรรณกรรมเยาวชน วรรณกรรมเยาวชนที่ได้รับรางวัลนายอินทร์อะวอร์ด พบภาพสะท้อนสะท้อนภาพวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ได้แก่ ภาพสะท้อนเรื่องพุทธศาสนากับสังคมไทยวิธีการดำรงชีวิตของคนไทยในชนบท ค่านิยมในสังคมไทย ภูมิปัญญาพื้นบ้านของไทย และจากผลการศึกษาของ เกศินี จุฑาวิจิตร และคณะ (2557) ศึกษาเรื่อง ผู้สูงอายุและสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมไทย ผลการศึกษาพบว่า แก่นเรื่องที่พบมากที่สุด ได้แก่ ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งระหว่างคนต่างวัยในครอบครัว แนวเรื่องส่วนใหญ่เป็นแนวสัจนิยมที่สะท้อนวิถีชีวิตของผู้สูงอายุที่เรียบง่ายและวนเวียนอยู่กับกิจกรรมเดิม ๆ พฤติกรรมสังคมและงานอดิเรกมักเป็นงานเบา ๆ ตามความถนัดและความสนใจ มีเพียงส่วนน้อยที่สนใจเรื่องการทำบุญและฟังธรรมเทศนา ในด้านบุคลิกภาพนั้น แม้ว่าส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพที่น่าอบอุ่นและน่าไว้วางใจ แต่สัมพันธ์ภาพระหว่างผู้สูงวัยกับผู้อ่อนวัยมักไม่ใช่สัมพันธ์ภาพทางบวก ถึงกระนั้นความสัมพันธ์ที่ดีนี้สามารถพัฒนาได้ โดยการให้อภัย การให้ความรักและความจริงใจ ความสุขของผู้สูงอายุคือ การได้เห็นความสำเร็จในชีวิตของลูกหลาน การมีความรัก

ความอบอุ่นในครอบครัว การได้เลี้ยงดูอบรมลูกหลาน การมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์และการเข้าถึงธรรม ส่วนความทุกข์ที่สำคัญคือ ความอ้างว้างเดียวดายและการยึดติดกับอดีต

จากการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนของ “ขมัยกร แสงกระจ่าง” วรรณกรรมเยาวชน เรื่อง คุณปู่แว่นตาโต และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก วรรณกรรมดังกล่าว ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตทางสังคมของผู้สูงวัยในปัจจุบันที่สะท้อนความคิด พฤติกรรม การตอบสนองทางสังคมที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนออกมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ มีการนำเสนอที่โดดเด่น มีวรรณศิลป์ทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน สนุกสนาน เกิดอารมณ์คล้อยตาม นอกจากนี้ยังพบว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แว่นตาโต และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตก ของขมัยกร แสงกระจ่าง ผู้เขียนได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตทางสังคมของผู้สูงวัยในปัจจุบันที่สะท้อนความคิด พฤติกรรม การตอบสนองทางสังคมที่ถ่ายทอดมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนออกมาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านเพลิดเพลิน สนุกสนาน ได้สาระความรู้ ยังประจักษ์ถึงคุณค่าของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์นำไปสู่การพัฒนาความคิดและสติปัญญาในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ควรวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชน ประเภทนวนิยายในด้านอื่น ๆ เช่น กลวิธีการแต่ง ความขัดแย้งของตัวละคร เป็นต้น
2. ควรศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมของผู้สูงวัยในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง คุณปู่แว่นตาโต และเรื่อง คุณปู่แว่นตาแตกของขมัยกร แสงกระจ่าง

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี จุฑาวิจิตร และคณะ. (2557). ผู้สูงอายุและสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว : ภาพสะท้อนจาก
วรรณกรรมไทย. วารสารรามคำแหง ฉบับมนุษยศาสตร์, 33(1), 53-54.
- จอมขวัญ สุทธินนท์ และคณะ. (2561). ภาพสะท้อนสังคมจากตัวละคร “เมขลา” ในนวนิยายเรื่อง
แม่เบี้ย. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 1.
- ขมัยกร แสงกระจ่าง. (2544). คุณปู่แว่นตาโต. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ขมัยกร แสงกระจ่าง. (2554). คุณปู่แว่นตาแตก. กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ชรินทร์ อินทะสุวรรณ. (2554). ศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ที่
ปรากฏ ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของประจวบ วงศ์วิชา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสงขลา. 4(1), 30-39.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ตุลาคมกฤต มโนรัตน์. (2547). การวิเคราะห์แนวคิดเรื่องอำนาจในวรรณกรรม : ศึกษากรณี ท้าวฮุ่ง
ท้าวเจือง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย/กรุงเทพฯ: DOI : [https://doi.nrct.go.th/
ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=](https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=)
- พัทธนันท์ พาป้อ และคณะ. (2562). การศึกษาภาพสะท้อนและแนวคิดในวรรณกรรมรวมเรื่องสั้น
“สิงโตนอกคอก”. วารสาร มจร นครน่านปริทัศน์, 3(1), 96-97.
- มณฑา วิริยางกูร และสิริวรรณ นันทจินทุล. (2563). ภาพสะท้อนสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ในนวนิยาย
อิงประวัติศาสตร์ของทมยันตี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 12(2), 75-85.
- วิภาวรรณ เงินเมือง. (2555). ภาพสะท้อนสังคมจากนวนิยายรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์
ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน ประจำปีพุทธศักราช 2552. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต, บัณฑิตมหาวิทยาลัยนคร.
- วริยา ตาสว่าง และทิพย์ภรณ์ รักษา. (2560). ภาพสะท้อนสังคมไทยจากภาพนิทรรศการ “พรรษา”
โดย ชฤต ภูศิริ. วารสารบัณฑิตศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม-
ราชูปถัมภ์, 11(2) 142.
- สุพิศ เอื้องชะ. (2560). ภาพสะท้อนสังคมและกลวิธีการนำเสนอเรื่องสั้นในนิตยสาร “คู่สร้างคู่สม”.
วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงใหม่.

สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์. (2558). สื่อออนไลน์ ประโยชน์เยอะ ภัยร้ายแยะ. [ออนไลน์],
เข้าถึงได้จาก <https://www.ega.or.th/th/content/890/1904/>
(วันที่ค้นข้อมูล 10 เมษายน 2560)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การคาดประมาณประชากร
ของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สำนักบริหารการทะเบียน. (2558). ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง จำนวนราษฎรทั้ง
ราชอาณาจักรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร. วันที่ 31 ธันวาคม 2558. สืบค้นเมื่อ
วันที่ 26 มีนาคม 2564. จาก <https://www.bora.dopa.go.th/index.php/th/>

อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2547). วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุภาวัฒน์ นามศิริ. (2562). การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนของชมัย แสงกระจ่าง.
วิวิธวรรณสาร, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 3(1), 57-58.

LAN QIAO และพัชรินทร์ บุณยะกร. (2562). ภาพสะท้อนสังคมไทยในวรรณกรรมเยาวชนของ
ชัยกร หาญไฟฟ้า. รายงานสืบเนื่องโครงการประชุมวิชาการระดับชาติ “พหุวิทยาการแห่ง
ภาษาวรรณกรรม และคติชนวิทยา : วิถีไทย วิถีอาเซียน ครั้งที่ 1” วันที่ 20 ธันวาคม 2562
ณ อาคารบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 127-137.